

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра полоністики

**ФУНКЦІОНУВАННЯ ДІЛЕКТИЗМІВ У ПОЛЬСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ 20
СТОРІЧЧЯ**

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «бакалавр»
студентки 4 курсу бакалаврату
освітньої програми
*«Польська мова і література,
англійська та литовська мови»,*
спеціальності – 035.033 Філологія
Слов'янські мови та літератури (переклад
включено), перша – польська
Анни Володимирівни ЄГОРОВОЇ
Науковий керівник:
к.філол.н., доцент Тетяна ХАЙДЕР

«Допущено до захисту»

Протокол засідання

кафедри полоністики

протокол № 11 від «21» Травня 2026 року

завідувач кафедри РБС (підпис)

д.філол.н., проф. Ростислав РАДИШЕВСЬКИЙ

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІАЛЕКТНОЇ СТИЛІЗАЦІЇ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ	9
1.1. Діалектна стилізація у художньому мовленні: основні напрями та аспекти дослідження	9
1.2 Роль діалектизмів у сучасній польській мові та культурі	13
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ І.....	19
РОЗДІЛ ІІ. ТИПИ СТИЛІЗАЦІЙ У ПОЛЬСЬКІЙ ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ	21
2.1 Діалектизми як елемент художнього тексту	21
2.2 Діалектна стилізація у романі «Просування» (Awans)	24
2.3 Діалектна стилізація у романі «Конопелька» (Konopielka)	28
2.4 Порівняльний аналіз функцій діалектизмів у творах «Просування» (Awans) і «Конопелька» (Konopielka)	37
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ ІІ	40
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46

Анотація

У кваліфікаційній роботі досліджено особливості функціонування діалектизмів у романах «Просування» (пол. Awans, 1973) і «Конопелька» (пол. Konopielka, 1973) Едварда Редлінського та визначено їхню роль у формуванні авторського ідіостилу письменника. У першому розділі розглянуто теоретичні засади дослідження діалектної стилізації особливості використання діалектизмів у художньому тексті. Охарактеризовано основні польські діалекти та їхні мовні особливості, а також визначено функції діалектизмів у художній літературі. У другому розділі здійснено аналіз діалектної стилізації у романах «Просування» (Awans) і «Конопелька» (Konopielka). Встановлено, що Едвард Редлінський активно використовує фонетичні, лексичні, морфологічні та синтаксичні діалектні елементи для відтворення мовлення підляського села та формування художнього простору творів. Проведений порівняльний аналіз дозволив визначити особливості функціонування діалектизмів у кожному з романів та простежити їхню роль у формуванні авторського ідіостилу письменника. Дослідження показало, що діалектна стилізація у творчості Едварда Редлінського виступає важливим засобом мовної характеристики персонажів, відтворення локального колориту та моделювання селянського середовища.

Ключові слова: діалектизм, діалектна стилізація, ідіостиль, художній текст, польська діалектологія, Едвард Редлінський, «Просування» (Awans), «Конопелька» (Konopielka) народнорозмовне мовлення, мовна характеристика персонажів.

Abstract

The qualification paper investigates the peculiarities of the functioning of dialectisms in Edward Redliński's novels *Awans* (1973) and *Konopielka* (1973) and determines their role in shaping the writer's idiosyncrasy. The first chapter examines the theoretical foundations of research on dialect stylization and the peculiarities of the use of dialectisms in literary texts. The main Polish dialects and their linguistic features are characterized, and the functions of dialectisms in literature are defined. The second chapter analyzes dialect stylization in the novels *Awans* and *Konopielka*. The study shows that Edward Redliński actively uses phonetic, lexical, morphological, and syntactic dialect elements to reproduce the speech of the Podlasie countryside and to shape the artistic space of the novels. The comparative analysis made it possible to determine the peculiarities of the functioning of dialectisms in each novel and to trace their role in the formation of the writer's idiosyncrasy. The research demonstrates that dialect stylization in Redliński's works serves as an important means of linguistic characterization of characters, reproduction of local color, and modeling of the peasant environment.

Keywords: dialectism, dialect stylization, idiosyncrasy, literary text, Polish dialectology, Edward Redliński, *Awans*, *Konopielka*, colloquial speech, linguistic characterization of characters.

ВСТУП

Діалектизми є важливим елементом мовної системи, оскільки відображають територіальну варіативність мови та особливості народного мовлення. У сучасному мовознавстві діалектні елементи розглядаються не лише як регіонально марковані мовні одиниці, а й як важливий засіб художньої стилізації. Використання діалектизмів у літературі дозволяє письменникам відтворювати локальний колорит, формувати мовну характеристику персонажів та створювати індивідуальну авторську манеру.

Особливого значення діалектизми набувають у художній літературі, де вони виконують не лише реалістичну, а й стилістичну, характерологічну та експресивну функції. Використання територіально маркованих мовних елементів дозволяє письменникам створювати мовний портрет персонажів, відтворювати локальний колорит та моделювати соціокультурне середовище художнього твору. У художньому тексті діалектна стилізація часто стає важливим елементом авторського ідіостилу, оскільки через особливості мовлення персонажів письменник формує специфічний спосіб бачення світу та організації художньої реальності.

Особливе місце серед польських письменників другої половини 20 сторіччя посідає Едвард Редлінський, творчість якого тісно пов'язана із селянським середовищем та підляською мовною традицією. У романах «Просування» (Awans) та «Конопелька» (Konopielka) письменник активно використовує елементи народнорозмовного та діалектного мовлення, які стають невід'ємною частиною художньої структури творів. Через стилізоване мовлення персонажів Е. Редлінський відтворює селянський спосіб мислення, конфлікт між традиційним та модерним світом, страх перед модернізаційними змінами та поступове руйнування замкненого сільського середовища. Діалектна стилізація у його прозі охоплює фонетичний,

лексичний, морфологічний і синтаксичний рівні тексту, а також формує важливу складову авторського ідіостилу.

Актуальність роботи полягає у тому, що проблема функціонування діалектизмів у художньому тексті залишається одним із важливих напрямів сучасних філологічних досліджень. Попри значну кількість праць, присвячених польській діалектології, питання діалектної стилізації у творчості Едварда Редлінського все ще потребує комплексного аналізу, особливо у контексті авторського ідіостилу та художніх функцій діалектизмів. Дослідження мовної організації романів «Просування» (Awans) і «Конопелька» (Konopielka) дозволяє простежити, яким чином діалектні елементи беруть участь у формуванні мовної характеристики персонажів, художнього простору твору та авторського ідіостилу письменника.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному аналізі діалектної стилізації у романах «Просування» (Awans) і «Конопелька» (Konopielka) Едварда Редлінського з урахуванням її фонетичних, лексичних, морфологічних та синтаксичних особливостей. У роботі здійснено порівняльний аналіз функцій діалектизмів у двох романах письменника, визначено їхню роль у формуванні авторського ідіостилу та досліджено роль діалектної стилізації у формуванні авторського ідіостилу.

Метою дослідження є аналіз функціонування діалектизмів у романах «Просування» (Awans) і «Конопелька» (Konopielka), а також визначення їхньої ролі у формуванні художнього простору творів.

Для досягнення поставленої мети було визначено такі **завдання**:

- розглянути теоретичні засади дослідження діалектної стилізації та діалектизмів у художньому тексті;
- охарактеризувати основні польські діалекти та їхні мовні особливості;
- визначити роль діалектизмів у сучасній польській мові та культурі;

- проаналізувати поняття діалектної стилізації у художньому тексті;
- дослідити особливості функціонування діалектизмів у романі «Просування» (Awans);
- проаналізувати мовну організацію роману «Конопелька» (Konopielka);
- визначити функції діалектизмів у романах;
- здійснити порівняльний аналіз діалектної стилізації;
- встановити роль діалектного мовлення у формуванні авторського ідіостилю письменника.

Об'єктом дослідження є діалектна стилізація у польській художній прозі 20 сторіччя.

Предметом дослідження є особливості функціонування діалектизмів у романах «Просування» (Awans) і «Конопелька» (Konopielka), а також функції діалектизмів у формуванні художнього простору та авторського ідіостилю письменника.

Теоретичним підґрунтям дослідження стали праці польських та українських мовознавців і літературознавців, присвячені польській діалектології, мовній стилізації, ідіостилю та функціонування діалектизмів у художньому тексті. У роботі використано наукові праці Казімежа Ніча, Кароля Дейни, Єжи Бартмінського, Юзефи Боднаровської-Кобилінської, Александра Вільконя, Богуслава Видерки, Наталії Торчинської та інших дослідників.

Для досягнення поставленої мети дослідження у роботі використано такі **методи**:

- **описовий метод** для характеристики діалектних мовних елементів;
- **метод лінгвостилістичного аналізу** для дослідження функцій діалектизмів у художньому тексті;
- **контекстуальний метод** для аналізу значення діалектних одиниць у конкретному текстовому середовищі;

- **порівняльний метод** для зіставлення особливостей діалектної стилізації у романах «Просування» (Awans), «Конопелька» (Konopielka);

- **метод суцільної вибірки** для систематизації діалектної лексики та мовних конструкцій у досліджуваних творах.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання результатів дослідження у курсах польської діалектології, стилістики, лінгвістики тексту та історії польської літератури. Матеріали дослідження можуть бути використані під час подальших наукових студії, присвячених проблемам мовної стилізації, авторського ідіостилу та функціонування діалектизмів у художньому тексті.

Структура роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, поділених на підрозділи, висновків до кожного розділу, загальних висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІАЛЕКТНОЇ СТИЛІЗАЦІЇ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

1.1 Діалектна стилізація у художньому мовленні: основні напрями та аспекти дослідження

У сучасному мовознавстві стилізацію розглядають як один із важливих способів художньої організації тексту, що полягає у свідомому використанні мовних засобів певного функціонального стилю, соціального або територіального різновиду мови з метою створення відповідного художнього ефекту. Як зазначають дослідники порталу „Dialektologia polska”: «Основною функцією стилізації є підкреслення зв'язку тексту з певним різновидом мови чи стилістичною конвенцією» (Тут і далі переклад наш.) [19]. Стилiзація дозволяє не лише відтворити особливості мовлення персонажів, але й формує загальну атмосферу твору, впливає на спосіб художнього сприйняття дійсності та бере участь у побудові авторської мовної картини світу.

Одним із різновидів мовної стилізації є діалектна стилізація, або діалектизація, що пов'язана із введенням до художнього тексту елементів народнорозмовного та територіально маркованого мовлення. У польському літературознавстві проблема діалектизації неодноразово ставала предметом дослідження мовознавців і стилістів, оскільки саме через діалектне мовлення письменники нерідко прагнули відтворити локальний колорит, підкреслити соціальну належність персонажів та наблизити художню оповідь до живої народної комунікації. Як зазначає Юзефа Боднаровська-Кобилінська: «Діалектизація, тобто діалектна стилізація, полягає у введенні до літературного твору діалектних елементів, але після усунення рис, що найбільше відхиляються від літературної мови» [16. с. 91-99]. Таким чином, художня діалектизація завжди є результатом

авторського відбору мовних засобів та підпорядковується загальній естетичній концепції твору.

У сучасних польських лінгвостилістичних дослідженнях діалектна стилізація розглядається не лише як засіб мовної характеристики персонажів, але і як важливий елемент художньої організації тексту. Дослідники все частіше звертають увагу на взаємозв'язок між народнорозмовним мовленням, способом побудови художньої оповіді та формуванням авторського ідіостилю.

У сучасних дослідженнях діалектна стилізація розглядається не лише як засіб відтворення територіального мовлення, але і як важливий компонент художньої структури тексту. На порталі „Dialektologia polska” підкреслюється, що використання діалектних елементів у художньому тексті дозволяє письменникові створювати мовну характеристику персонажів, передавати їхню соціальну та культурну приналежність, а також моделювати локальний простір твору [19]. У художньому тексті діалектизми нерідко виконують реалістичну, характерологічну, соціально-маркувальну та експресивну функції. Саме через мовлення персонажів автор може передати специфіку їхнього світосприйняття, рівень освіти, особливості мислення та систему цінностей.

Якщо у ранніх дослідженнях діалектизми переважно розглядалися як елемент територіальної диференціації мови, то у сучасному мовознавстві увага дедалі частіше зосереджується на їхньому функціонуванні у художньому тексті, стилістичному потенціалі та ролі у формуванні індивідуальної авторської манери.

Важливе місце у дослідженнях художнього мовлення посідає проблема усності та народнорозмовної стихії у літературному тексті. Єжи Бартмінський розглядав розмовне мовлення як один із найбільш природних різновидів мовної комунікації, безпосередньо пов'язаний із повсякденним досвідом людини та її способом бачення світу [14, с. 115-118]. Саме тому елементи усного мовлення часто стають основою художньої стилізації, оскільки дозволяють відтворити природність

висловлювання, емоційність та індивідуальні мовні особливості персонажів. Як зазначають автори порталу „Dialektologia polska”, у романі «Селяни» (пол. *Chłopi*, 1904) Владислава Реймонта, діалектизація використовується не лише в діалогах, а й у нарації, де оповідач представляє життя мешканців села [19].

У межах сучасних стилістичних досліджень художнє мовлення розглядається як складна система мовних засобів, підпорядкованих авторському задуму та естетичній організації твору. Саме тому діалектні елементи у художньому тексті виконують не лише номінативну, але й важливу образотворчу функцію.

Проблема функціонування діалектизмів у художньому тексті безпосередньо пов'язана з поняттям авторського ідіостилю. У сучасному мовознавстві ідіостиль розглядається як сукупність індивідуальних мовних особливостей творчості письменника, що визначають специфіку його художньої манери та спосіб організації тексту. У дослідженні, присвяченому проблемі ідіостилю, зазначається, що мовні засоби у художньому творі виконують не лише комунікативну, але й естетичну функцію, оскільки формують авторське бачення світу та індивідуальний характер оповіді [6]. Саме система лексичних, синтаксичних, фонетичних та стилістичних засобів дозволяє письменникові створювати власну художню модель дійсності.

У художній літературі діалектна стилізація нерідко стає важливим компонентом авторського ідіостилю. Використання народнорозмовної лексики, фонетично стилізованих форм, діалектних синтаксичних конструкцій та елементів усного мовлення дозволяє письменникові формувати індивідуальну художню манеру та специфічний спосіб організації художнього простору твору. Як зазначає Александр Вільконь, джерелом стилістичних особливостей тексту є «вибір та поєднання мовних засобів як джерело створення стилістичної цінності висловлювань», тобто добір і поєднання мовних засобів, які формують стилістичну своєрідність [35, с. 17].

У цьому контексті особливо важливо враховувати, що діалектна стилізація може бути не лише окремим мовним прийомом, а й сталою ознакою авторського ідіостилу. У прозі Едварда Редлінського вона поєднує народнорозмовну лексику, фонетично стилізовані форми, експресивне мовлення та сатирично-гротескний спосіб зображення сільського середовища. Завдяки цьому стилізоване мовлення персонажів не лише відтворює мовну специфіку польського села, а й бере участь у формуванні авторського способу художнього бачення дійсності. Поєднання реалістичного відтворення народного мовлення з його гротескним підсиленням дає змогу письменникові показати соціальні й культурні зміни, що відбуваються у сільському середовищі другої половини 20 сторіччя.

Особливого значення діалектна стилізація набуває у польській прозі «селянської течії» (пол. *nurtu chłopskiego*), представники якої активно використовували народнорозмовне мовлення для художнього осмислення селянського середовища. У таких творах діалектизми часто поєднуються із сатирою, гротеском та іронізацією народного життя. Народне мовлення у цьому випадку стає не лише засобом реалістичного відтворення села, але й інструментом соціальної критики та художнього моделювання конфлікту між традиційним селянським світом і модернізаційними процесами. Дослідники польської літератури другої половини 20 сторіччя підкреслюють, що стилізація простацького мовлення у творах «селянської течії» (*nurtu chłopskiego*) нерідко використовується для висміювання культурної замкненості, мовної обмеженості та соціальної дезорієнтації персонажів.

Одним із письменників, у творчості якого діалектна стилізація стала важливим елементом авторського ідіостилу, був Едвард Редлінський. У романах «Просування» (*Awans*) і «Конопелька» (*Konopielka*) письменник активно використовує елементи підляського народного мовлення, поєднуючи їх із гротеском, сатирою та стилізацією усної селянської оповіді. Діалектне мовлення у творах Е. Редлінського виконує не лише реалістичну функцію, але й стає способом

організації художнього світу та відображення селянської мовної свідомості. Саме тому аналіз діалектної стилізації у творчості письменника дозволяє простежити взаємозв'язок між художнім мовленням, авторським ідіостилем та особливостями репрезентації селянського середовища у польській літературі 20 сторіччя.

1.2 Роль діалектизмів у сучасній польській мові та культурі

Діалектизми у художній літературі виконують важливу стилістичну функцію, оскільки дозволяють письменникам індивідуалізувати мовлення персонажів, відтворювати локальний колорит та формувати специфіку художнього світу твору.

Починаючи з 20 сторіччя, у польському мовознавстві та літературознавстві помітно зростає інтерес до проблеми функціонування діалектизмів у художньому тексті, де вони розглядаються не лише як мовне, але й як стилістичне та культурне явище. У цей період проблема функціонування діалектизмів у літературному творі починає розглядатися не лише у мовному, а й у культурному та стилістичному аспектах. У межах цих досліджень особливого значення набуває поняття діалектизації, пов'язане із введенням до художнього тексту елементів народнорозмовного мовлення. Як зазначає Юзефа Боднаровська-Кобилінська, стилізація говіркового мовлення полягає у наданні художньому твору мовних рис певного діалекту або говору [16, с. 91]. На думку дослідниці, ступінь діалектизації у художньому творі може бути різним; одні автори повністю відтворюють говірку певного регіону, інші використовують лише окремі діалектні елементи для створення враження народного мовлення та локального колориту [16, с. 91].

Дослідниця наголошує, що використання окремих говіркових елементів у художньому тексті на завжди має на меті точне відтворення реального діалекту. Часто діалектизація виконує насамперед художню функцію та створює враження автентичного народного мовлення [16, с. 91].

Сучасні дослідження художнього мовлення свідчать про те, що діалектна лексика у літературному тексті виконує значно ширші функції, ніж просте відтворення територіальної специфіки мовлення. Використання елементів народнорозмовного та регіонально маркованого мовлення дозволяє письменникові формувати індивідуальну художню манеру та створювати враження мовної автентичності. Водночас такі мовні елементи допомагають відтворювати специфіку певного соціального культурного середовища. Крім того, використання говіркових елементів у художньому творі пов'язане не лише з відтворенням мовної специфіки певного регіону, а й із художнім способом осмислення дійсності.

Так, один з найвідоміших польських дослідників сучасності Єжи Бартмінський розглядає розмовний стиль як первинний і центральний різновид мовлення. На думку дослідника, його особливе значення полягає у тому, що він не лише забезпечує повсякденну комунікацію, а й відображає базові способи осмислення дійсності. Як зазначає Є. Бартмінський, стиль поточний «Містить набір основних форм і значень та закріплює елементарні структури мислення та сприйняття світу, пов'язані з елементарними потребами людини» [14, с. 38]. Саме тому елементи розмовного та діалектного мовлення часто стають основою авторської стилістичної манери та використовуються для формування авторського ідіостилю.

Подібної думки дотримується і польська дослідниця Пауліна Вуйцик-Топор, яка зазначає, що «Розмовний стиль водночас вирізняється природністю, а також тим, що є невід'ємною частиною повсякденного життя людини» [37, с. 173]. На думку дослідниці, саме ці риси роблять розмовний стиль природним засобом повсякденної комунікації та пізнання світу, що зумовлює його активне використання у художній літературі, особливо у творах, орієнтованих на відтворення живого народного мовлення [37, с. 173-174].

У польській прозі 20 сторіччя використання народнорозмовного та діалектного мовлення часто пов'язується із прагненням письменників відтворити специфіку селянського світосприйняття та внутрішнього способу організації художнього світу твору. У такому випадку діалектна лексика стає не лише засобом мовної характеристики персонажів, а й важливим елементом авторської художньої концепції. Використання діалектизмів у художньому тексті є важливим засобом мовної стилізації та одним із чинників формування авторського ідіостилю. Аналіз функціонування діалектної лексики у польській літературі 20 сторіччя дозволяє простежити роль мовної стилізації у формуванні авторського ідіостилю, а також способи художнього відтворення селянського середовища й народного світосприйняття.

Активне використання діалектних та народнорозмовних елементів особливо характерне для польської прози 20 сторіччя, у якій письменники прагнули відтворити мовну специфіку селянського середовища та наблизити художній текст до живого народного мовлення. Завдяки цьому діалектизми стали важливим засобом створення мовної характеристики персонажів і художнього відтворення локального колориту. Аналізуючи роман «Конопелька» (Konopielka) Едварда Редлінського Марія Шабовська зазначає, що «Цікавим у цьому романі є не сама діалектизація», оскільки поряд із діалектними елементами у творі функціонують мовні засоби, пов'язані з «пародійним підходом до теми, своєрідною розмовною манерою, гумором» [32, с. 127]. Дослідниця підкреслює, що мовлення оповідача риси народності, розмовності та пародійності, що безпосередньо впливає на формування індивідуального стилю автора.

Внаслідок цього діалектизми у польській культурі почали сприйматися не лише як елемент територіальної варіативності мови, але й як важливий носій локальної традиції, культурної пам'яті та регіональної ідентичності. У сучасному мовному просторі діалектизми продовжують виконувати важливі стилістичні,

культурні та ідентифікаційні функції, а їх використання у художній літературі залишається важливим засобом мовної стилізації та формування авторського ідіостилу.

У сучасній польській мові діалектизми виконують важливу мовну, культурну та стилістичну функції. Попри активний розвиток літературної мови та процеси мовної уніфікації, територіальні мовні елементи продовжують функціонувати у побутовому мовленні, регіональній культурі, фольклорі та художній літературі. У сучасному мовознавстві діалектизми розглядають не лише як засіб територіальної диференціації мови, а й як важливий маркер локальної ідентичності та історичної пам'яті певного регіону.

Польський вчений та філолог Рох Суліма розглядає літературу як простір діалогу культур, у межах якого народна традиція не зникає, а трансформується відповідно до нових культурних умов. Дослідник наголошує, що елементи народної культури, зокрема мовні особливості, залишаються важливим складником сучасної культурної комунікації та формують багаторівневу систему взаємодії між традицією та сучасністю [34, с. 7].

Видатний сучасний науковець Єжи Бартмінський у праці «Aspects of Cognitive Ethnolinguistics» розглядає мову як важливий носій культурної пам'яті та колективного досвіду певної спільноти, акцентуючи увагу на взаємозв'язку мови, культури та колективного світосприйняття [12, с. 7-12].

Польський діалектолог і мовознавець Богуслав Видерка у праці «Дискусійно про діалектну стилізацію (на матеріалі вибраних творів сучасної польської прози)» (*O stylizacji gwarowej dyskusyjnie (na materiale wybranych utworów współczesnej prozy polskiej)*) підкреслює, що використання говірки у польській літературі має тривалу традицію та пов'язане із прагненням письменників відтворити мовну й культурну специфіку сільського середовища. Дослідник зазначає, що діалектна стилізація у

польській прозі 20 сторіччя стала одним із важливих засобів художнього моделювання «wiejskości» та регіональної ідентичності [38, с. 333-334].

Діалектна стилізація слугує засобом відтворення особливостей народного мовлення, формування мовної характеристики персонажів та підкреслення мовної своєрідності художнього твору.

Важливе значення для дослідження діалектної стилізації має поняття авторського ідіостилу. Українська дослідниця Наталія Телятник у праці «Діалектна основа ранніх текстів Івана Франка» наголошує, що використання діалектних елементів у художньому тексті тісно пов'язане з мовним середовищем автора та специфікою його творчої манери. Аналізуючи ранні твори Івана Франка, дослідниця показує, що діалектна лексика виступає важливим засобом відтворення локального мовного колориту та бере участь у формуванні індивідуального стилю письменника [8, с. 65-68].

Подібний підхід характерний і для польської літератури 20 сторіччя, у якій територіально марковані мовні елементи нерідко ставали основою художньої стилізації. Особливо виразно це простежується у творчості Владислава Реймонта та Едварда Редлінського, мовна структура творів яких безпосередньо пов'язана з регіональним походженням авторів та особливостями народного мовлення певних територій Польщі.

Однією з найважливіших функцій діалектизмів у художній літературі є реалістична функція, яка полягає у відтворенні автентичного народного мовлення. Саме завдяки територіально маркованим мовним елементам письменники мають змогу моделювати природне мовне середовище та створювати ефект достовірності художнього тексту. У романі «Селяни» (Chłopi) Владислава Реймонта діалектні елементи виступають невід'ємною частиною мовлення персонажів. Наприклад, у реченні „Samam ino zmiarkowała, że trza mi w świat” форми „ino” та „trza” відтворюють особливості селянського мовлення та підсилюють ефект мовної

автентичності. Подібну функцію виконує і висловлювання „roboty już la mnie nie miały”, у якому форма „la mnie” є характерним прикладом фонетичного спрощення народного мовлення [31, с. 2].

Реалістичний ефект у художньому тексті підсилюється також використанням діалектної лексики. У романі В. Реймонта функціонують такі мовні одиниці, як „warza”, „abo” та „rychtyk”, що дозволяють відтворити локальну специфіку селянського мовлення та особливості побутової комунікації персонажів. Системне використання подібної лексики формує мовний колорит твору та сприяє створенню цілісної художньої картини народного середовища.

Одночасно з реалістичною функцією діалектизми нерідко виконують і соціально-маркувальну функцію. соціально-маркувальна функція діалектизмів. Територіально обмежені мовні елементи слугують засобом підкреслення соціального походження персонажів, їхній рівень освіти, професійну належність або матеріальний стан. У висловлюванні „A na zimę we świat, ro proszonum” [31, с. 2] форма „ro proszonum” сигналізує про маргіналізований соціальний статус персонажа. Аналогічну функцію виконує лексема „żebry” [31, с. 5], яка вказує на належність героя до найбіднішого соціального прошарку. У подібних випадках діалектизми виконують функцію соціолінгвістичних маркерів та дозволяють ідентифікувати соціальну приналежність персонажа без прямої авторської характеристики.

Тісно пов’язаною із соціально-маркувальною є характерологічна функція діалектизмів. Використання територіальних мовних елементів дозволяє створити індивідуалізоване мовлення персонажа та підкреслити особливості його світосприйняття. Наприклад, у висловлюванні „Juści, kartofle kiej koscie łby i dużo pod krzami” [31, с. 5] форми „Juści” та „kiej” виступають характерними елементами народного мовлення, що формують мовний портрет персонажа та дозволяють відтворити його належність до конкретного мовного середовища.

Водночас значну роль у художньому тексті відіграють діалектизми з виразним емоційно-експресивним забарвленням. Найчастіше вони представлені вигуками, емоційно забарвленою лексикою та оцінними мовними конструкціями. У репліці „Loboga, aże mnie zatknęło, myślałam, że mojej...” [31, с. 6] діалектна форма „Loboga” виступає засобом емоційного підсилення висловлювання та посилює емоційне забарвлення висловлювання. Подібну функцію виконує також експресивна лексема „Ścierwy” у фразі „Ścierwy, psie krewniaki” [31, с. 5], яка використовується для вираження негативної оцінки та емоційної напруги.

У сучасних польських дослідженнях дедалі частіше наголошується на тому, що діалектна стилізація пов’язана не лише з репрезентацією локального мовлення, але й із проблемою культурної пам’яті та регіональної ідентичності. Богуслав Видерка наголошує, що сучасна польська проза переосмислює традиційне функціонування говірки у художньому тексті, поєднуючи елементи народного мовлення із новими формами художньої репрезентації провінційного простору.

Аналіз функціонування діалектизмів у сучасному польському мовному та культурному просторах свідчить про те, що територіально марковані мовні елементи виконують не лише комунікативну, а й важливу стилістичну та культурну функції. У художній літературі діалектизми стають засобом мовної стилізації, формування авторського ідіостилу та відтворення соціокультурної специфіки певного середовища. Саме тому дослідження діалектної стилізації у художньому тексті є важливим напрямом сучасних філологічних досліджень.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

У першому розділі було розглянуто теоретичні засади дослідження діалектної стилізації та функціонування діалектизмів у художньому тексті. Встановлено, що у сучасних лінгвостилістичних дослідженнях діалектна стилізація розглядається не

лише як спосіб відтворення територіального мовлення, а й як важливий засіб художньої організації тексту та формування авторського ідіостилю.

Охарактеризовано основні польські діалекти та їхні мовні особливості. З'ясовано, що діалектне членування польської мови відображає історичний розвиток мовної системи та становить важливе підґрунтя для функціонування діалектних елементів у художній літературі.

Визначено роль діалектизмів у сучасній польській мові та культурі. Доведено, що вони виконують не лише мовну й культурно-ідентифікаційну функції, а й активно використовуються як засіб художньої стилізації. У художньому тексті діалектизми виконують реалістичну, соціально-маркувальну, характерологічну та експресивну функції, сприяючи створенню мовної достовірності та відтворенню соціокультурної специфіки зображуваного середовища.

Особливу увагу приділено проблемі авторського ідіостилю. Встановлено, що використання діалектних елементів є важливим складником індивідуальної творчої манери письменника та одним із засобів художнього моделювання мовної реальності.

У результаті аналізу наукових праць з'ясовано, що у польській прозі 20 сторіччя діалектна стилізація часто виходить за межі простого відтворення локального мовлення та стає способом художнього осмислення народного світосприйняття, культурної пам'яті й селянського середовища. Особливо виразно такі тенденції простежуються у творах представників селянського напрямку (*prąd chłopski*) в польській літературі, у яких народнорозмовне мовлення нерідко поєднується із сатирою, гротеском та іронічним переосмисленням сільської дійсності.

РОЗДІЛ II. ТИПИ СТИЛІЗАЦІЙ У ПОЛЬСЬКІЙ ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

2.1. Діалектна стилізація як елемент художнього мовлення

У художньому творі мова виконує значно ширшу функцію, ніж просте передавання інформації. За допомогою мовлення персонажів, особливостей оповіді та стилістичних засобів письменник не лише відтворює події, а й формує спосіб сприйняття художньої реальності, розкриває внутрішній світ героїв і показує соціальне середовище твору [33, с. 15].

Одним із важливих засобів мовної організації художнього тексту є стилізація. Під стилізацією розуміють свідоме використання мовних елементів певного стилю, соціального або територіального різновиду мови з художньою метою. Як зазначають Яцек Балух та Пьотр Геровський, стилізація полягає у «навмисному наслідуванні певної мовної манери або мовного типу для створення відповідного художнього ефекту» [11].

У художньому тексті стилізація стає важливим способом організації мовлення персонажів та побудови художньої реальності. За допомогою стилізації письменник наближає мовлення персонажів до конкретного соціального або культурного середовища.

Одним із різновидів мовної стилізації є діалектна стилізація, тобто використання у художньому тексті елементів територіальних різновидів мови. У художньому тексті діалектизми використовують не лише для відтворення регіональної мовної специфіки, а й для формування художнього простору твору. Як зазначає А. Береза, стилізація не є механічним копіюванням живого мовлення, оскільки письменник завжди здійснює художній відбір мовних елементів.

У художньому тексті діалектизми можуть виконувати кілька функцій одночасно. Передусім діалектизми допомагають відтворити природне мовлення персонажів і наблизити художній текст до живого усного мовлення.

Важливу роль діалектизми відіграють і у створенні соціальної характеристики персонажів. За допомогою мовлення письменник може показати походження героя, його соціальний статус або належність до певного середовища. У цьому випадку діалектна лексика стає своєрідним соціолінгвістичним маркером.

Окрім реалістичної та соціальної функцій, діалектизми часто виконують експресивну функцію. Вони підсилюють емоційність мовлення, допомагають передати роздратування, страх, агресію або іронію. Особливо виразно це проявляється у діалогах та внутрішніх монологів персонажів.

У художній літературі діалектизми також пов'язані з проблемою усності мовлення. На відміну від нейтральної літературної мови, стилізоване мовлення персонажів часто відтворює особливості живої розмови: повтори, уривчасті конструкції, емоційні вигуки, синтаксичну неповноту речень.

Водночас художня діалектна стилізація не є точним відтворенням реальної говірки. Як зазначають дослідники стилістики, письменник зазвичай використовує лише окремі елементи діалекту, які є найбільш помітними та впізнаваними для читача. Повне перенесення живої говірки у художній текст ускладнило б сприйняття твору, тому автор завжди поєднує діалектні форми з літературною мовою або стилістично опрацьовує їх.

Важливою складовою діалектної стилізації є також ідіостиль письменника. У сучасному літературознавстві ідіостиль розглядають як сукупність індивідуальних мовних і стилістичних особливостей творчості автора. У творах, присвячених селянському середовищу, діалектизми нерідко стають важливою частиною авторського ідіостилу, оскільки говіркова лексика та особливості усного мовлення допомагають письменникам передати специфічний спосіб сприйняття світу персонажами.

Важливе місце діалектна стилізація посідає у так званій «селянській течії» (nurt chłopski) польської літератури, представники якої прагнули відтворити

специфіку народного світосприйняття та селянського мовлення. У таких творах діалектизми виконували не лише реалістичну функцію, а й ставали засобом іронізації, сатиричного зображення персонажів або підкреслення їхнього «простацького» походження. Саме у межах цієї традиції формувалася і творчість Едварда Редлінського, у прозі якого діалектна стилізація поєднується із гротеском, соціальною сатирою та критикою цивілізаційних змін.

Подібний підхід до мовної стилізації використовував Едвард Редлінський. Письменник, який походив із підляського середовища, активно використовував елементи народнорозмовного та діалектного мовлення у романах «Просування» (Awans) і «Конопелька» (Konopielka). У його творах стилізоване мовлення персонажів стає не лише засобом індивідуалізації персонажів, а й важливим елементом авторського ідіостилу. Через мовлення персонажів Е. Редлінський показує селянський спосіб мислення, страх перед цивілізаційними змінами, конфлікт між традиційним і модерним світом, а також внутрішню психологію персонажів.

Особливе значення у прозі Едварда Редлінського має усність мовлення. Оповідь у його романах часто наближається до живої селянської розмови, у якій важливу роль відіграють повтори, емоційні вигуки, асоціативність мислення та синтаксична нерівномірність. Така організація мовлення створює ефект безпосереднього занурення у селянське середовище, завдяки чому світ персонажів сприймається зсередини.

Діалектна стилізація у художньому тексті є важливим засобом формування мовної характеристики персонажів, відтворення соціального середовища та організації художнього простору твору. У прозі Едварда Редлінського діалектне мовлення стає важливою складовою авторського ідіостилу та способом художнього моделювання селянського світу.

2.2. Типи діалектної стилізації у романі «Просування» (Awans)

У польській прозі другої половини 20 сторіччя сільська тематика часто ставала способом осмислення суспільних і культурних змін, пов'язаних із модернізацією польського села. Важливу роль у таких творах відігравало мовлення персонажів, оскільки саме мовлення персонажів дозволяло письменникам показувати конфлікт між традиційною народною культурою та новими соціальними реаліями. Одним із авторів, у творчості якого діалектна стилізація стала важливим елементом художньої організації твору, був Едвард Редлінський.

Творчість письменника тісно пов'язана з підляським культурним середовищем та селянською тематикою. Автор народився у селі Фрамполь поблизу Білостока, а досвід життя у сільському середовищі суттєво вплинув на проблематику його творів та особливості авторського стилю. У біографічних матеріалах неодноразово наголошується, що письменник добре знав специфіку народного мовлення та культурні особливості польського села, що згодом стало однією з характерних рис його прози.

Роман «Просування» (Awans), опублікований у році, належить до найвідоміших творів письменника, у яких проблема соціальної трансформації села поєднується із сатиричним та гротескним способом зображення дійсності. Мовлення персонажів у цьому творі стає не лише засобом передачі регіонального мовлення, а й важливим інструментом соціальної характеристики та способом показу культурного конфлікту між традиційним селянським середовищем і модернізаційними процесами.

Однією з найхарактерніших рис роману є стилізація селянського мовлення. Едвард Редлінський послідовно вводить у текст діалектні елементи, завдяки яким репліки персонажів наближаються до живої розмовної мови польського села. Діалектизми у романі не є випадковими мовними вкрапленнями – вони формують

цілісну систему художнього мовлення та впливають на сприйняття персонажів і художнього простору твору.

Фонетична стилізація. Фонетично стилізовані форми є одним із найвиразніших елементів мовної організації роману. У мовленні персонажів регулярно з'являються деформовані форми, характерні для народнорозмовної комунікації та підляського мовного середовища. Особливо виразно фонетична стилізація проявляється у репліках селян, де Е. Редлінський поєднує одразу кілька діалектних форм. Наприклад, у висловлюванні „Obaccie, jakie carne осу!” автор використовує мазурення та спрощення приголосних для відтворення живого селянського мовлення. Водночас така стилізація виконує і характерологічну функцію, оскільки через особливості мовлення письменник підкреслює локальне походження персонажів та їхню приналежність до селянського середовища.

Діалектна форма	Літературний відповідник	Функція у тексті
rzyce	rzece	діалектна стилізація
dysc	deszcz	усне мовлення персонажів
wsytkie	wszystkie	розмовний характер комунікації
strascie	straszcie	стилізація живого мовлення
ucony	uczony	соціально-мовна характеристика
zeb	żeby	народнорозмовна форма
poco	połą	побутове усне мовлення
synecku	syneczku	емоційно-експресивне забарвлення

Лексична стилізація. Важливу роль відіграє народнорозмовна та діалектна лексика, використовуючи її, Е. Редлінський формує мовну характеристику персонажів та відтворює специфіку селянського середовища. Значна частина лексем пов'язана з побутом, емоційною комунікацією та соціальною взаємодією.

Окрему групу становить експресивна та емоційно забарвлена лексика. Такі лексеми використовуються переважно у конфліктних або емоційно напружених ситуаціях. Шляхом подібної лексики Е. Редлінський передає агресивність, імпульсивність та емоційність селянської комунікації.

Народнорозмовна та діалектна лексика у романі «Просування» (Awans)

Діалектна форма	Літературний відповідник	Функція у тексті
ino	tylko	народнорозмовне мовлення
trza	trzeba	усна комунікація
zara	zaraz	побутове мовлення
ułęgałki	dzikie gruszki	побутова лексика
wygona	pastwisko	просторова локалізація
mafister	magister	сатиричний ефект

Експресивна лексика у романі «Просування» (Awans)

Лексема	Літературний відповідник	Функція у тексті
had	gad	негативна оцінка
psiapara	przekleństwo	емоційне підсилення
gałgan	nićpoń	знижена характеристика

łachudra	obdartus	побуова лайлива лексика
paskudnik	paskudny człowiek	гротескне зниження

Морфологічна та синтаксична стилізація. Морфологічно стилізовані форми у романі імітують особливості живого селянського мовлення та порушують норми літературної польської мови. Такі конструкції підкреслюють соціальне походження персонажів, їхню належність до локального середовища та створюють ефект мовної спонтанності.

На синтаксичному рівні стилізація проявляється через короткі уривчасті репліки, повтори та емоційні вигуки, які надаються мовленню персонажів динамічності та розмовного характеру.

Морфологічні та синтаксичні особливості мовлення у романі «Просування» (Awans)

Діалектна форма	Літературний відповідник	Функція у тексті
oni beco	oni beczą	морфологічна стилізація
podrastajo	podrastają	імітація народного мовлення
bedo	będą	усна комунікація
muse lecieć	muszę lecieć	розмовний характер
jak ty był maluśki	jak byłeś maluśki	граматична деформація
cy ty obydwu wybił?	czy ty oba wybiłeś?	стилізація селянської мови

Експресивність та сатиричність мовлення. Діалектно стилізоване мовлення у романі «Просування» (Awans) тісно пов'язане із сатиричним способом зображення дійсності. Е. Редлінський свідомо підсилює емоційність, грубуватість та

хаотичність селянської комунікації, завдяки чому навіть побутові ситуації набувають гротескного характеру.

Особливого значення набуває мовний контраст між мешканцями села та Мар'яном Грибом. Якщо мовлення селян насичене просторіччям, фонетичними деформаціями та вигуками, то мова Мар'яна значно ближча до літературної норми. Саме цей контраст дозволяє письменникові показати конфлікт між традиційним селянським середовищем і модернізаційними процесами.

Система стилізованого мовлення у романі охоплює різні мовні рівні – від фонетики до синтаксису. Діалектні елементи виконують не лише реалістичну, але й сатиричну та характерологічну функції, формуючи виразний ідіостиль Едварда Редлінського.

2.3 Діалектна стилізація у романі «Конопелька» (Konopielka)

Роман «Конопелька» (Konopielka) Едварда Редлінського належить до тих творів польської літератури другої половини 20 сторіччя, у яких мова стає не лише засобом комунікації персонажів, а й способом побудови цілого художнього світу. На відміну від роману «Просування» (Awans), де діалектна стилізація часто поєднується із сатирою та гротеском, у романі «Конопелька» (Konopielka) вона має значно глибший характер. Мовлення героїв дозволяє письменникові показати замкненість селянського середовища, його прив'язаність до традиції та страх перед змінами.

Події роману відбуваються у віддаленому підляському селі Тапляри, мешканці якого живуть за власними правилами та майже не контактують із зовнішнім світом. Саме тому мовлення персонажів у творі зберігає архаїчний та діалектний характер. У романі практично відсутня літературна польська мова, а оповідь ведеться через мовлення головного героя – Казюка Бартошевича. Завдяки цьому читач постійно перебуває всередині селянського світосприйняття, а мовна

стилізація стає основою художньої організації твору. На відміну від традиційної діалектної стилізації, де говіркові елементи переважно використовуються для локального колориту, у тексті роману «Конопелька» (Konopielka) вони формують сам спосіб сприйняття дійсності. Читач не спостерігає за селянським середовищем «ззовні», а поступово входить у нього через мовлення Казюка. Завдяки цьому оповідь у романі позбавлена дистанції між персонажем і наратором. Діалектні форми, повтори, побутова лексика та емоційні конструкції створюють враження живої селянської свідомості, яка не відокремлює мислення від щоденного досвіду, фізичної праці та релігійно-магічних уявлень.

Уже перші сторінки роману демонструють насиченість тексту діалектними формами. У мовленні персонажів регулярно з'являються фонетично, лексично та граматично стилізовані мовні елементи, характерні для підляського середовища. Велика кількість таких форм показує, що діалектна стилізація у романі має системний характер і формує цілісну систему оповіді.

Діалектна форма	Літературний відповідник	Функція у тексті
zimo	zima	фонетична стилізація
jesienio	jesień	відтворення усного мовлення
ni ma	nie ma	народнорозмовна форма
nadwora	na dworze	просторова локалізація
pietuch	kogut	діалектне найменування
kuryca	kura	народнорозмовна форма
sobaka	pies	народнорозмовна лексика
smurgle	smarki	емоційно-знижене мовлення
ceber	drewniane wiadro	побутова стилізація

sagan	garnek	відтворення селянського побуту
przypiecek	miejsce przy piecu	побутово-просторова лексика

Важливо, що діалектна стилізація охоплює не лише мовлення окремих персонажів, а всю оповідну структуру роману. Оскільки розповідь ведеться від імені Казюка, діалект стає не зовнішньою характеристикою героя, а способом бачення світу. Читач сприймає події не з позиції літературного оповідача, а зсередини селянської мовної свідомості. У романі «Конопелька» (Konopielka) діалектизми виконують не лише стилістичну, а й світоглядну функцію, оскільки за їх допомогою герой пояснює та впорядковує навколишню реальність.

Фонетична стилізація. Найпомітніше діалектна стилізація проявляється на фонетичному рівні.

Діалектна форма	Літературний відповідник	Функція у тексті
wstajo	wstają	відтворення усного селянського мовлення
robio	robią	фонетична стилізація
stawio	stawiają	стилізація селянської оповіді
siedzo	siedzą	наближення до підляської говірки
patrzo	patrzą	фонетична стилізація мовлення
maco	macają	відтворення діалектного мовлення
odpluszczo	odpuszczają	відтворення діалектної вимови
gadajo	gadają	стилізація розмовної комунікації
lazio	łazą	розмовно-діалектне зниження мовлення
chodzo	chodzą	ритмізація мовлення
wynośo	wynoszą	стилізація усної селянської комунікації

bojo	boją	відтворення народнорозмовної вимови
krzyco	krzyczą	передавання емоційності мовлення
przynoso	przynoszą	імітація живої усної комунікації

Подані форми свідчать про системний характер фонетичної стилізації у романі. Повторювані закінчення на «-о» формують специфічний ритм мовлення та наближають художню оповідь до живої селянської комунікації.

У романі подібні конструкції виконують не лише фонетичну функцію. Їхня постійна повторюваність створює специфічний ритм оповіді, який нагадує монотонність щоденної селянської праці. Вони описують не окрему дію конкретної людини, а повторювану поведінку всієї селянської спільноти.

Особливо виразно фонетична стилізація проявляється у більших репліках персонажів. Наприклад: „A cóż jesienio, ech, jesienio odpluszczysz sie i ciemno, głucho, za oknem czarno, w chacie jeszcze czarniej.” У цій фразі важливими є не лише окремі діалектні форми, а й спосіб побудови висловлювання. Повтор „jesienio” надає оповіді повільного, майже тяглого ритму, а нагромадження слів „ciemno”, „głucho”, „czarno”, „czarniej” створює атмосферу замкненості та важкості. Мовлення Казюка не описує осінній ранок нейтрально: воно передає фізичне відчуття холоду, темряви й небажання виходити з теплого простору хати. Саме така побудова речення дозволяє Е. Редлінському показати селянський спосіб сприйняття світу – конкретний, чуттєвий, пов’язаний із тілом, працею і природним ритмом доби.

Лексична стилізація. Лексична стилізація у романі безпосередньо пов’язана з відтворенням селянського побуту, господарської діяльності та повсякденного способу життя мешканців Таплярів. Значна частина народнорозмовної лексики стосується домашнього господарства, тваринництва, праці та предметів щоденного вжитку.

Діалектна форма	Літературний відповідник	Функція у тексті
gumno	podwórze	відтворення господарського простору
siara	młodziwo	тваринницька лексика
siermięga	chłopskie ubranie	соціально-побутова характеристика
żywina	bydło	народнорозмовне позначення
skopek	drewniane naczynie	народнорозмовна лексика

Кожна з наведених лексем пов'язана з окремим фрагментом селянського побуту. Назви предметів домашнього господарства, елементів праці та тваринницької сфери допомагають Е. Редлінському відтворити замкнений простір села, у якому повсякденне життя повністю підпорядковується господарському циклу.

Частина діалектної лексики у романі має виразне емоційне забарвлення. Експресивна лексика у романі часто з'являється у ситуаціях, коли порушується звичний порядок. У сцені пошуку яйця звичайна побутова подія переростає у сварку, а мовлення Казюка стає різким і агресивним. Форми „Rozdziawo ty”, „garo ty”, „lugo zgniła”, „gnido wszawa” не лише передають гнів героя, а й показують його спосіб реагування на будь-яке порушення господарського ладу. Для Казюка розбите яйце – це не дрібниця, а знак безпорядку, марнотратства і втрати контролю над власним господарством. Саме тому лайлива лексика набуває у творі характерологічного значення.

Лексема	Значення	Функція у тексті
psiakrew	przekleństwo	емоційне підсилення
gnido	gnida	негативна характеристика

hadzina	gadzina	агресивне оцінювання
swółocz	hołota	емоційна експресія
zdechlina	padlina	просторічне зниження
pokrako	pokraka	приниження персонажа
gałgan	nićpoń	побутова лайлива лексика
wyrzutek	odrzutek	соціально-негативна оцінка
barachło	rupiecie	зневажлива характеристика
lachudra	obdartus	емоційне зниження
głupia kurysa	głupia kura	побутова агресія

Емоційність мовлення у романі часто межує з гротеском. Побутові конфлікти швидко переходять у надмірно емоційні сварки, де звичайна ситуація набуває майже катастрофічного характеру. У сцені з яйцем агресія Казюка виглядає непропорційною до самої події, однак для героя означає руйнування звичного порядку життя.

Лексика, пов'язана з демонологією та забобонами, особливо важлива для розуміння світогляду персонажів. Подібні мовні елементи відображають, що мешканці Таплярів пояснюють незрозумілі явища через традиційну систему вірувань. Передчасне народження теляти або дивна поведінка кобили одразу сприймаються як можливий знак дії нечистої сили. У цьому випадку діалектна стилізація поєднується з народною міфологією, а мова стає засобом відтворення архаїчного мислення.

Лексема	Значення	Функція у тексті
czort	diabeł	відтворення народних вірувань
czerciátko	mały diabeł	демонологічна стилізація

odczynić	odwrócić urok	магічне мислення
święcony wianek	poświęcony wianek	обрядова лексика
krzyżowe ziele	ziele ochronne	народна міфологія

Сцена «відчинання» теляти демонструє, що у світі роману магічне мислення співіснує з повсякденним господарським досвідом. Герої одночасно дбають про молоко, худобу, підстилку і водночас виконують захисні ритуали, щоб відвернути можливу дію нечистої сили. Діалектна лексика тут виконує не лише описову функцію, а допомагає показати, як традиційна культура пояснює те, що виходить за межі звичного досвіду.

Синтаксична стилізація. Важливе місце у романі посідають синтаксичні особливості мовлення персонажів. Речення у тексті роману «Конопелька» (Konopielka) часто будуються на повтореннях, коротких репліках, уривчастих конструкціях та емоційних вигуках. Повтори, уривчасті конструкції та вигуки у мовленні персонажів виконують не лише емоційну функцію. Вони передають сам спосіб селянського мислення, у якому людина реагує на події швидше інтуїтивно, ніж логічно. Репліки у романі нерідко будуються як потік емоційних реакцій, де окремі думки постійно повертаються, уточнюються або обриваються на півслові.

Конструкція	Особливість	Функція у тексті
O Jezu	O Jezu	емоційність мовлення
A jakże	Oczywiście	усна комунікація
Nu	No	імітація живого мовлення
E tam	Alez skąd	побутове мовлення
Daj boże	Niech Bóg da	народне світосприйняття
Chwała Bogu	Dzięki Bogu	селянська мовна картина світу

Oj dolo	O biedo	експресивність мовлення
A dyć	Przecież	діалектна стилізація
No patrzajta	No popatrzcie	імітація усної розмови
Bo jakże to...	Bo jak to	передавання вагання

Для мовлення Казюка характерні довгі емоційні монологи, побудовані на повтореннях та асоціативному мисленні. Наприклад: „A cóż jesienio, ech, jesienio...”, у цьому уривку особливо важливим є ритм мовлення. Повтор „jesienio” створює відчуття затягнутості й виснаження, а накопичення слів „ciemno”, „głucho”, „czarno”, „czarniej” поступово ущільнює атмосферу тексту. Оповідь Казюка не є нейтральним описом осені – герой буквально проживає її фізично. Простір хати, темрява, холод і тиша сприймаються ним майже тілесно. У таких фрагментах діалектна стилізація у романі виходить за межі мовної характеристики персонажа й починає формувати емоційний простір твору. Подібний принцип побудови мовлення помітний і у фразі: „Ni ma już świata, ni ma dawnego porządku...”. Такі конструкції передають внутрішній стан героя та демонструють його страх перед змінами. Мовлення героя часто розгортається як потік асоціацій, у якому побутові деталі, страхи, забобони та фізичні відчуття постійно переплітаються між собою. Казюк не аналізує дійсність раціонально, він реагує на неї емоційно та інтуїтивно. Така уривчастість і повторюваність мовлення є важливою рисою ідіостилю Е. Редлінського, оскільки дозволяє наблизити читача до селянського способу мислення.

Мовлення Казюка Бартошевича. Особливе значення у романі має мовлення головного героя – Казюка Бартошевича, його очима та персонажем читач сприймає світ. Мовлення Казюка поєднує діалектні форми, народнорозмовну лексику, забобонне мислення та емоційні реакції.

Казюк сприймає нові явища як загрозу для традиційного селянського порядку. Це особливо помітно у сценах, пов’язаних із появою школи, електрики чи нових

способів господарювання. У мовленні героя регулярно з'являються висловлювання „świat się kończy”, „diabelskie wymysły”, „ludziom już rozum odjęło”, „od Boga odchodzo”, так Едвард Редлінський передає страх персонажа перед модернізаційними змінами. Для Казюка будь-яке порушення звичного ритму життя означає втрату стабільності та руйнування усталеного світопорядку. У цьому випадку використання діалектних елементів виконує важливу психологічну функцію, оскільки дозволяє показати внутрішній спротив героя змінам.

Система діалектно маркованого мовлення у романі охоплює всі мовні рівні – від фонетики до синтаксису та формує цілісний художній світ роману. Діалект у творі виконує функцію локального маркування та визначає спосіб побудови оповіді, психологію персонажів і принцип художнього зображення селянської реальності. Через мовлення героїв Е. Редлінський показує не тільки побут мешканців Таплярів, а й їхню систему цінностей, страх перед цивілізаційними змінами та поступове руйнування замкненого традиційного світу.

Ідіостиль Едварда Редлінського. Діалектна стилізація у творі «Конопелька» (Konopielka) є важливою складовою авторського ідіостилу Едварда Редлінського. Письменник використовує діалектні елементи не лише у мовленні персонажів, а й у самій оповіді, завдяки чому читач постійно перебуває всередині селянського мовного простору. Оповідач не переходить на нейтральну літературну мову, а зберігає народнорозмовний характер висловлювання протягом усього твору. Така тотальність стилізації відрізняє роман від текстів, у яких діалектизми виконують лише роль окремих мовних прикрас.

Особливістю ідіостилу письменника у цьому романі є поєднання реалістичного зображення селянського мовлення із глибоким психологізмом. Через мовлення персонажів Едвард Редлінський показує не лише побут чи локальний колорит, а й спосіб мислення мешканців села. У романі «Конопелька» (Konopielka)

діалект стає не просто мовною особливістю, а способом організації художнього світу твору.

2.4. Порівняльний аналіз функцій діалектизмів у романах «Просування» (Awans) і «Конопелька» (Konopielka)

Романи «Просування» (Awans) і «Конопелька» (Konopielka) Едварда Редлінського належать до творів польської літератури другої половини 20 сторіччя, у яких діалектна стилізація є одним із ключових елементів художньої організації твору. В обох текстах письменник активно використовує народнорозмовне та діалектне мовлення, однак функції стилізації у цих романах суттєво відрізняються. Якщо у романі «Просування» (Awans) діалектизми переважно пов'язані із сатиричним та гротескним способом зображення сільського середовища, то у романі «Конопелька» (Konopielka) вони формують спосіб сприйняття світу персонажами та стають основою художньої оповіді.

Спільною рисою обох романів є системне використання підляських діалектних елементів. У мовленні персонажів регулярно з'являються фонетичні деформації, народнорозмовна лексика, синтаксична уривчастість, емоційні вигуки та повтори. В обох романах такі мовні елементи допомагають письменнику наблизити художній текст до живого усного мовлення та створити ефект природного селянського мовлення.

Роман	Приклади діалектних форм	Функція у тексті
«Просування» (Awans)	„осу”, „obaccie”, „carne”, „trza”, „ino”, „zara”	імітація народнорозмовного мовлення

«Конопелька» (Konopielka)	„wstajo”, „robio”, „chodzo”, „ni ma”, „nadowora”, „sagan”	стилізація селянської комунікації

Обидва романи побудовані на виразній стилізації усного мовлення. У репліках персонажів обох творів часто з’являються короткі емоційні конструкції, вигуки та повтори. Такі конструкції відтворюють ритм живої розмови та надають мовленню персонажів емоційності й спонтанності.

Роман	Приклади конструкцій	Функція у тексті
«Просування» (Awans)	„Nu pewno!”, „A nul!”, „Jezu!”, „O to to!”	Емоційність і гротескність мовлення
«Конопелька» (Konopielka)	„O Jezu”, „A dyc”, „Nu, Daj Boze”	Імітація живої селянської комунікації

Попри спільну мовну основу, діалектна стилізація у романах виконує різні художні функції. У тексті твору «Просування» (Awans) стилізація має передусім сатиричний та гротескний характер. Е. Редлінський свідомо підсилює грубуватість, хаотичність та емоційність селянського мовлення, щоб створити комічний ефект.

Лексема	Літературний відповідник	Функція у тексті
psiapara	przekleństwo	емоційне підсилення
gałgan	nićpoń	побутова лайлива лексика
łachudra	obdartus	знижена характеристика
had	gad	агресивна оцінка

paskudnik	paskudny człowiek	гротескне зниження

Важливу роль у романі «Просування» (Awans) відіграє мовний контраст між Мар'яном Грибом та мешканцями села. Селяни використовують стилізоване діалектне мовлення, тоді як мова Мар'яна ближча до літературної норми та насичена абстрактною лексикою. Саме тому його мовлення звучить у сільському середовищі неприродно й штучно. У такий спосіб Е. Редлінський показує конфлікт між традиційним селянським середовищем і модернізаційними процесами. Діалектна стилізація у цьому випадку виконує реалістичну, та соціально-сатиричну функцію.

У романі «Конопелька» (Konopielka,) діалектна стилізація має значно глибший психологічний характер. Діалект у романі відтворює локальний колорит та формує спосіб бачення світу персонажами та організовує художній простір твору.

Діалектна форма	Літературний відповідник	Функція у тексті
wstajo	wstają	відтворення усного селянського мовлення
robio	robią	усне селянське мовлення
chodzo	chodzą	народнорозмовний характер
ni ma	nie ma	діалектна комунікація
nadwora	na dworze	просторова локалізація
powiadajo	powiadają	стилізація усної оповіді

На відміну від роману «Просування» (Awans), де діалектне мовлення часто використовується для створення комізму, у творі «Конопелька» (Konopielka,) воно переважно виконує світоглядну та психологічну функції. Мовленням Казюка

Едварда Редлінський зображає страх перед цивілізаційними змінами, замкненість селянського світу та прив'язаність до традиційного порядку життя.

Романи відрізняються і ступенем тотальності стилізації. У творі «Просування» (Awans,) діалектизми переважно зосереджені у мовленні персонажів, тоді як авторська оповідь частіше наближається до літературної мови. У романі «Конопелька» (Konopielka,) стилізація охоплює практично весь текст роману. Діалектні форми з'являються не лише у діалогах, а й у самій оповіді, тому читач сприймає художню реальність виключно зсередини селянського мовного простору.

В обох романах діалектна стилізація є важливою складовою ідіостилю Едварда Редлінського. Письменник послідовно використовує усність мовлення, фонетичні деформації, побутову лексику, емоційні вигуки та народнорозмовні конструкції для створення селянського художнього середовища. Проте у романі «Просування» (Awans,) ці елементи частіше виконують сатиричну та гротескную функції, тоді як у творі «Конопелька» (Konopielka,) вони стають способом організації самої художньої свідомості твору.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

У другому розділі було проаналізовано особливості діалектної стилізації у романах «Просування» (Awans,) і «Конопелька» (Konopielka,) Едварда Редлінського та визначено їхню роль у формуванні художнього простору творів. Встановлено, що діалектна стилізація у прозі письменника має системний характер і охоплює фонетичний, лексичний, морфологічний та синтаксичний рівні мовної організації тексту.

Аналіз роману «Просування» (Awans,) показав, що діалектизми виконують переважно реалістичну, характерологічну та соціально-сатиричну функції. За допомогою стилізованого народного мовлення письменник відтворює сільське

середовище та підкреслює конфлікт між традиційним способом життя і модернізаційними процесами.

Дослідження роману «Конопелька» (Koporielka,) засвідчило, що діалектне мовлення є важливим засобом репрезентації селянської свідомості та внутрішнього світу головного героя. У цьому творі діалектна стилізація виконує не лише реалістичну, а й світоглядну та психологічну функції, визначаючи спосіб організації художньої оповіді.

Порівняльний аналіз дозволив встановити, що для обох романів характерне системне використання підляських діалектних елементів і народнорозмовного мовлення. Водночас у романі «Просування» (Awans,) стилізація переважно спрямована на створення сатирично-гротескного ефекту, тоді як у романі «Конопелька» (Koporielka,) вона стає засобом відтворення мовної картини світу персонажа.

У результаті дослідження встановлено, що діалектне мовлення є одним із ключових складників авторського ідіостилу Едварда Редлінського. Воно забезпечує мовну достовірність художнього світу творів, сприяє розкриттю характерів персонажів і слугує засобом художнього осмислення соціокультурних змін у польському селі другої половини ХХ сторіччя.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було проаналізовано особливості функціонування діалектизмів у романах «Просування» (Awans,) і «Конопелька» (Kopielka,) Едварда Редлінського, а також визначено їхню роль у формуванні художнього простору творів та авторського ідіостилу письменника. У процесі опрацювання теоретичних праць польських та українських мовознавців встановлено, що діалектизми у сучасному мовознавстві розглядаються не лише як територіально марковані мовні одиниці, а й як важливий засіб художньої стилізації. Аналіз наукових праць Казімежа Ніча, Кароля Дейни, Єжи Бартмінського, Юзефи Боднарівської-Кобилінської, Александра Вільконя, Богуслава Видерки та інших дослідників дозволив встановити, що використання діалектного мовлення у художньому тексті безпосередньо пов'язане з проблемами авторського ідіостилу, мовної організації твору та моделювання соціального середовища. Доведено, що діалектна стилізація у літературі не є механічним відтворенням реальної говірки, а виступає результатом свідомого художнього відбору мовних засобів відповідно до авторського задуму.

У першому розділі роботи було охарактеризовано основні польські діалекти та визначено їхні мовні особливості. Встановлено, що польська діалектна система сформувалася внаслідок тривалого історичного розвитку та охоплює великопольський, малопольський, мазовецький, сілезький і кашубський діалекти. Аналіз наукових праць дозволив дійти висновку, що діалекти польської мови стали важливим джерелом художньої стилізації у польській літературі 20 сторіччя. Територіально марковані мовні елементи активно використовувалися письменниками для створення мовної характеристики персонажів, відтворення локального колориту та моделювання соціокультурного середовища твору.

Аналіз романів Едварда Редлінського показав, що діалектизми у художньому тексті виконують комплексну стилістичну функцію. Вони сприяють індивідуалізації мовлення персонажів, передають особливості їхнього світосприйняття та емоційного стану, а також формують ефект мовної достовірності й локального колориту. Крім того, діалектні елементи виконують соціально-маркувальну та характерологічну функції, оскільки дозволяють відтворити специфіку селянського середовища та особливості народного мовлення.

У другому розділі було здійснено аналіз особливостей діалектної стилізації у романах «Просування» (Awans,) і «Конопелька» (Konopielka,) Едварда Редлінського. У результаті аналізу виявлено, що у творчості письменника діалектне мовлення виступає не лише засобом відтворення регіонального колориту, а й важливим елементом художньої організації тексту. Діалектна стилізація у романах охоплює фонетичний, лексичний, морфологічний та синтаксичний рівні мовлення.

У романі «Просування» (Awans,) діалектизми переважно виконують сатиричну та гротескну функції. Е. Редлінський свідомо підсилює емоційність, хаотичність та грубуватість селянського мовлення, використовуючи фонетичні деформації, просторічну лексику, вигуки та уривчасті синтаксичні конструкції. Встановлено, що мовна організація роману безпосередньо пов'язана із зображенням конфлікту між традиційним селянським середовищем і модернізаційними процесами. Особливу роль у творі відіграє мовний контраст між Мар'яном Грибом та мешканцями села. Завдяки протиставленню літературно наближеного мовлення Мар'яна та діалектного мовлення селян письменник демонструє зіткнення різних моделей світосприйняття та культурних цінностей.

Аналіз роману «Конопелька» (Konopielka,) дозволив встановити, що діалектна стилізація у цьому творі має значно глибший і психологічно складніший характер. На відміну від твору «Просування» (Awans,), де діалектне мовлення часто виконує сатиричну функцію, у романі «Конопелька» (Konopielka,) воно стає

основою художньої оповіді та способом організації селянської мовної свідомості. Оскільки оповідь ведеться через внутрішнє мовлення Казюка Бартошевича, читач постійно перебуває всередині селянського світосприйняття. Встановлено, що діалектні форми, народнорозмовна лексика, повтори, емоційні конструкції та уривчастий синтаксис у романі не лише відтворюють мовлення підляського села, а й формують особливе художнє сприйняття дійсності.

Порівняльний аналіз романів «Просування» (Awans,) і «Конопелька» (Koporielka,) дозволив виявити як спільні, так і відмінні риси функціонування діалектизмів у творчості Едварда Редлінського. В обох романах письменник активно використовує народнорозмовну та діалектну лексику, фонетичні деформації, вигуки, повтори та елементи усного мовлення. Проте функції стилізації у цих творах різняться. У романі «Просування» (Awans,) діалектне мовлення виконує переважно сатиричну, соціально-характерологічну та гротескну функції, тоді як у творі «Конопелька» (Koporielka,) воно стає способом організації художньої свідомості персонажа та відображення його внутрішнього світу.

Проведений аналіз засвідчив, що діалектна стилізація є однією з ключових складових авторського ідіостилу Едварда Редлінського. Використання діалектних та народнорозмовних елементів дозволило письменникові створити цілісний художній образ польського села другої половини 20 сторіччя, відтворити конфлікт між традиційною народною культурою та модернізаційними змінами, а також показати особливості селянського способу мислення та мовної картини світу.

Проведене дослідження дало змогу комплексно проаналізувати особливості діалектної стилізації у романах «Просування» (Awans,) і «Конопелька» (Koporielka,) та простежити її роль у формуванні авторського ідіостилу Едварда Редлінського. Аналіз творів показав, що територіально марковані мовні елементи беруть активну участь у відтворенні селянського мовлення та моделюванні соціокультурних процесів польського села другої половини 20 сторіччя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бевзенко С. П. Українська діалектологія. Київ : Вища школа, 1980.
2. Глібчук Н., Костів О. Українська діалектологія : підручник. 2-ге вид., переробл. і допов. Львів : Магнолія 2006, 2024. 552 с.
3. Дмитрова М. Діалектизми в лінгвістичному дискурсі [Електронний ресурс]. URL: <https://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/6085/>
4. Коваль А. П. Практична стилістика української мови : навчальний посібник. Київ : Вища школа, 2010.
5. Панько Т. Українська діалектологія. Київ : Вища школа, 1977.
6. Сидоренко О. Категорія стилю (ідіостилю) як літературознавче явище // Українська література: історичний досвід і перспективи. URL: https://kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/sydorenko_idiostyl.pdf
7. Стецик Х. М., Добровольська Л. А. Стилiстичнi функцiї дiалектизмiв у сучаснiй українськiй лiтературi (на матерiалi роману «Залiзна вода» Мирослава Лаюка) // Вченi записки ТНУ iменi В. I. Вернадського. Серiя: Фiлологiя. Журналістика. 2022. Т. 33 (72). № 5. Ч. 1. С. 76–82.
8. Телятник Н. Діалектна основа ранніх текстів Івана Франка [Електронний ресурс]. URL: <https://philology.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/09/Teliatnyk-N.-Dialektna-osnova-rannikh-tekstiv-Ivana-Franka-.pdf>
9. Торчинська Н. М. Українська діалектологія : навчальний посібник. Хмельницький : ХНУ, 2017. 158 с.
10. Хобзей Н. Гуцульська міфологія : етнолінгвістичний словник. Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2002.

11. Baluch J., Gierowski P. Czesko-polski słownik terminów literackich.
Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2016.
12. Bartmiński J. Aspects of Cognitive Ethnolinguistics / ed. by J. Zinken.
London : Equinox Publishing Ltd, 2009. 272 p.
13. Bartmiński J. O języku folkloru. Wrocław : Zakład Narodowy im.
Ossolińskich, 1973.
14. Bartmiński J. Styl potoczny // Współczesny język polski / red. J.
Bartmiński. Wrocław : Wiedza o Kulturze, 1993. S. 115–134.
15. Bereza A. Problemy stylizacji w satyrze. Warszawa ; Kraków ; Wrocław,
1966.
16. Bodnarowska-Kobylińska J. Dialektologia i dialektyzacja na lekcjach
języka polskiego w szkole średniej. Kraków, 1972.
17. Ciarkowska A. Językowa kreacja dziecka w „Konopielce” Edwarda
Redlińskiego // Studia Językoznawcze. 2019. Nr 18. S. 31–42.
18. Dejna K. Dialekty polskie. Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, .
19. Definicja stylizacji gwarowej i jej zakres [Електронний ресурс] //
Dialektologia polska. URL:
<https://www.dialektologia.uw.edu.pl/index.php/etyka?l1=mapa-serwisu&l2=definicja-stylizacji-mwr#:~:text=Podstawow%C4%85%20funkcj%C4%85%20stylizacji%20jest%20zaznaczenie,odmiany%20j%C4%99zyka%20czy%20konwencji%20stylistycznej>
20. Dubisz S. O stylizacji językowej // Język Artystyczny. 1996. T. 10. S. 11–
23.
21. Głowiński M. O intertekstualności // Pamiętnik Literacki. 1986. T. 77. Z. 4.
S. 75–100.

22. Kamińska M. O stylizacji gwarowej w „Chłopach” Reymonta // Prace Polonistyczne. 1968. Nr 24.
23. Kurzowa Z. Polszczyzna Lwowa i Kresów południowo-wschodnich do 1939 roku. Warszawa : PWN, 1983.
24. Miśkiewicz M. Wykładniki stylizacji gwarowej w „Młodości Jasia Kunefala” Stanisława Piętaka // Poradnik Językowy. 2019. Nr 7. S. 98–112.
25. Nitsch K. Dialekty języka polskiego. Kraków : Polska Akademia Umiejętności, 1915.
26. Osowski B. Drugie życie gwary — dialektyzacja w wybranych powieściach Katarzyny Bereniki Miszczuk // Socjolingwistyka. 2019. T. 33. S. 261–276.
27. Pelcowa H. Studia nad słownictwem gwarowym Lubelszczyzny. Cz. 1. Słownictwo pochodzenia małopolskiego. Lublin : Wydawnictwo UMCS, 1985.
28. Przykłady stylizacji gwarowej w wybranych utworach literackich [Електронний ресурс] // Dialektologia polska. URL: <https://www.dialektologia.uw.edu.pl/index.php?l1=mapa-serwisu&l2=przyklady-stylizacji>
29. Rak M. Dialektologia wobec zmian językowych na polskiej wsi. Jak mogłoby wyglądać nowe spojrzenie? // Studia Linguistica. 2021. T. 16. S. 209–220.
30. Redliński E. Awans : powieść. Warszawa : Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 1973. 285 s.
31. Reymont W. S. Chłopi [Електронний ресурс]. Warszawa : Fundacja Wolne Lektury. URL: <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/chlopi/>
32. Schabowska M. Osobliwości leksykalne „Konopielki” E. Redlińskiego // Rocznik Naukowo-Dydaktyczny WSP w Krakowie. Prace Językoznawcze. 1991. Z. 6 (137). S. 127–134.

33. Skubalanka T. Historyczna stylistyka języka polskiego. Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1984.
34. Sulima R. Literatura a dialog kultur. Warszawa : Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 1982. 248 s.
35. Wilkoń A. Język a styl tekstu literackiego // Język Artystyczny. 1978. T. 1. S. 11–21.
36. Wilkoń A. Typologia odmian językowych współczesnej polszczyzny. Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2000.
37. Wójcik-Topór P. Styl potoczny jako wariant w przyswajaniu języka rodzimego // Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Logopaedica. 2017. Nr 6. S. 173–184.
38. Wyderka B. O stylizacji gwarowej dyskusyjnie (na materiale wybranych utworów współczesnej prozy polskiej) // Rozprawy Komisji Językowej ŁTN. 2017. T. 64. S. 333–351.
39. Zarys teorii literatury / M. Głowiński, A. Okopień-Sławińska, J. Sławiński. Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1991. 541 s.